

Lesterren logika
Harkaitz Cano
Elkar, 2006
112 orrialde
10 urtetik aurrera

Lester mutiko serioa

Arrazoi asko direla medio, Harkaitz Canoren idazle ezagunaren haurrentzako liburu honek (eta beraz nire erreseina honek ere) antzekotasun handia du Unai Elorriagaren *Matxinsaltoen belarriak* izenekoarekin (ikus *Mugalari*, 2006-11-4).

Canok hamar urte betetzear dagoen Lester mutiko bitxiaren bizipenak aurkezten dizkigu, Lesterren beraren ahotik. Liburuko izenburuak iradokitzen duen legez, logikaren bidez iragazten du sentitzen duen eta bere begien bistatik pasatzen den guztia; hasieratik bertatik konturatzen gara ohikoa den baino azkarragoa dela mutikoa, daukan dislexia txiki xelebrea eta guztiarekin, eta liburuko pasadizo batzuk, aipatutako izaera bitxi horren ondorioz, oso barregarriak dira, literarioki oso ondo landuta egoteaz gain.

Egiturari erreparatuz gero, liburua oso autonomoak diren hogeita hamabi mikrokapituluz osaturik dago (kontuz, aurkibideko orrialdeak oker daude eta); Lesterren bizitzako flash modukoak dira, irakurle txikiak nekerik gabe banaka irakur ditzakeenak, batetik bestera ekintzaren garapen handirik ez dagoelako. Azkenean, puzzlea osatutakoan, pisu handien hartzen duten istorioak Hiner atzerritar misteriotsuarena, Paola neskarena, pospolo fabrikarena eta aitonarena dira.

Kapitulu horietako batzuek, gainera, haur literaturak askotan falta duen transgresio ukitu osasungarriak dituzte. Aitonaren heriotza da horietako bat: senitartekoren baten heriotza gero eta sarriago lantzen den gaia izan arren, haurren begirada eta arazoaren onarpena oso ondo eramanda daude. Hiner auzokide atzerritar mozkorrarekin izandako harremana ere hor dago; bere buruaz beste egin nahi duen pertsonaia batekin ehundutako egoera bat ere bada; baina, batez ere, “Barrio Beltza” izeneko pasarte bereziki aipagarria da: “Barrio Beltzean ez dago belerik, baina emakume asko daude, ez denak beltzak, denak kalean. Oso zango luzean dituzte eta oso gona motzak” (65. or.). Neska horien ogibidea azaltzeko bidea ere oso orijinala iruditu zait (Olariagaren irudi aparta ahaztu gabe): “Kale-garbitzaileak dauden bezala, bazaudek ohe-berotzaileak ere” (id.).

Azaldu dut Lester mutil azkarra dela, eta logika baliatzen duela bere inguruko mundua ulertzeko, baina ez da ahaztu behar bederlatzi urteko mutikoa besterik ez dela. Sinesgarria izan daiteke funtzio sinboliko aurreratu samarra izatea, baina horren pareko

litzatekeen funtzio linguistikoa agertzea ez da hain sinesgarria. Adibide hau oso adierazgarria delakoan nago: etorkizuna asmatzen duen sorgin baten saioa ikusita, hauxe da Lesterren gogoeta: “Nik uste alfer-alferrik dela zer gertatuko den jakitea, ez baldin badakizu zehatz-mehatz noiz gertatuko den. Adibidez, sorginak esaten badu: maite duzun norbait hilko da (eta hori askotan esaten dute)... Zer aurreratzen duzu? Beti dago maite duzun jendea, eta jende guztia hiltzen da. Zein da soluzioa? Erraza: maite duzun jendea ez maitatzea, eta horrela ez da hiltzen. Baina ez dakit funtzionatzen duen. Hinerrek esaten du ezetz. Ez duela merezi. Hobe dela jendea maitatu, jendea maitatzearen ordaina jendea hiltzea izan arren” (82-83. or). Berriro diot: nire iritziz, sinesgarria izan liteke bederatzi urteko norbait pentsaera logiko horretara iristea, baina ez linguistikoki horrela artikulatzea. “Baina literatura da”, esango dit norbaitek. Egia da, baina literaturak baditu bere legeak.

Arrazoi asko direla medio, Harkaitz Canoren idazle ezagunaren haurrentzako liburu honek (eta beraz nire erreseina honek ere) antzekotasun handia du Unai Elorriagaren *Matxinsaltoen belarriak* izenekoarekin. Eta ordukoan bezala hemen ere, irudipena dut testuak asko irabaziko zuela ikuspuntu aldaketa batekin. Oso harira dator Genettek kontatzen duen pasadizoa: “Esaten da, eta 1908ko hitzaurrean bere erara erdi-aitortzen du, hasiera batean ‘lehen pertsonan’ idatzi nahi izan zuela Henry James-ek *Maisiek zekiena* [What Maisie Knew], Maisie bera narratzailea izanik; baina haur-estiloa eta hiztegi mugatua erabili beharrak asmoa bazterrarazi ziola eta kontakizuna desbokalizarazi, baina desfokalizatu gabe; izan ere, jakina denez, kontakizunak neskaren pertzepzio eta sentimenduei maisuki eutsi zien. Sinbolikoki gertakizun horretan data genezake Jamesen ‘hirugarren pertsonako’ narrazio-bide fokalizatuaren erabateko nagusitasunaren dogma (bertute bihurtutako beharra?)”.

Amaitzeko, “Xaguxar” bilduma hartzen ari den norabideari buruz, bi hitz. Irudipena dut helduen literaturako “izarrak” erakarri nahi dituela haur eta gazte literaturaren alorrera: Cano eta Elorriaga, Gabiria eta Izagirre... Hori dela eta, duela gutxi jaso dudana *Behinola* aldizkariko azken zenbakian Asun Agiriano bibliotekari eta Galtzagorriko lehendakariari hauxe irakurri diot: “Liburuaren industriari ondo etorriko litzaioke kalitate literarioa bereziki kontuan izatea eta ez, adibidez, idazlearen izen ospetsua” (22. or.). Bistan denez, bi alderdi horiek bateragarriak izan daitezkeelakoan nago.

Manu Lopez Gaseni